

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Yttrande

1 (7)

Datum
2022-03-21

Ärendebeteckning
535-29-2022

Regeringskansliet Infrastrukturdepartementet
i.remissvar@regeringskansliet.se
i.e.remissvar@regeringskansliet.se
anna.m.carlsson@regeringskansliet.se

Yttrande om Affärsverket svenska kraftnäts rapport Kontrollstation dammsäkerhet 2021.

Er beteckning: I2021/03377

Sammanfattning

Länsstyrelsen konstaterar att regeringen redan har gett Svenska kraftnät det föreslagna uppdraget att bland annat utreda möjligheterna att överlåta dammsäkerhetstillsynen mellan länsstyrelser. Eftersom uppdragsförslaget är en del av underlaget för denna remiss så väljer länsstyrelsen ändå att lämna synpunkter i frågan.

Länsstyrelsen anser att dammsäkerhetstillsynen har utvecklats och stärkts i betydande omfattning under de senaste åren. Tillsynskompetens, samverkansformer och metodik tar tid att bygga upp och att implementera. Pandemin har dessutom fått konsekvenser för dammsäkerhetsarbetet på grund av nya arbetsuppgifter och omprioriteringar. Det är därför för tidigt att redan nu utvärdera och föreslå omfattande förändringar, exempelvis centralisering eller överlåtelse av dammsäkerhetstillsyn. Möjlighet till överlåtelse av tillsyn finns redan idag, men överlåtelse av tillsyn kräver noggranna överväganden i varje specifikt fall. Behov av överlåtelse bör därför även fortsättningsvis vara en fråga mellan berörda länsstyrelser. Länsstyrelsen avstyrker därför att centralisering eller överlåtelser av dammsäkerhetstillsyn utreds av sektorsmyndigheten Svenska kraftnät. Förslag om tillsynsprogram för dammsäkerhet tillstyrks under förutsättning att vissa förtydliganden sker. Förslag om krav på redovisning av intäkter och kostnader för dammsäkerhetsarbete tillstyrks i huvudsak, men kräver inte några förändringar annat än i FAPT. Förslag om helhetsbedömningar tillstyrks.

Yttrande

2.4.2 Konsekvensutredningar och dammsäkerhetsklassificering

Svenska kraftnät gör bedömningen att dammsäkerhetsklassificeringen i det närmaste är slutförd. Länsstyrelsen delar inte den uppfattningen, eftersom den så kallade fas 4 fortfarande pågår. Inom fas 4 utreds vilka av de dammar som bara uppfyller det ena av de två storlekskriterierna (volym eller höjd), och som därför kan behöva konsekvensutredas. Det ska även utredas vilka av de övriga dammar som inte uppfyller något av kriterierna, men som ändå kan behöva konsekvensutredas.

Avsnitt 2.4.4 Länsstyrelsernas tillsyn

Rådande pandemi har medfört många nya arbetsuppgifter för länsstyrelsen. Den personal som arbetat med dammsäkerhetstillsyn har därför delvis tvingats till omprioriteringar. Att genomföra uppföljning och dra slutsatser av genomförd dammsäkerhetstillsyn för år 2020 är inte representativt för hur arbetet har planerats eller varit tänkt att genomföras.

Avsnitt 4.2 Om tillsynen

Länsstyrelsernas sätt att bemanna tillsynsarbetet bör bäst beslutas av respektive länsstyrelse. Att flera personer delar på tillsynsarbetet är nödvändigt för att minska sårbarheterna och möjliggöra kontinuitet i tillsynsarbetet. Att personer som arbetar med dammsäkerhetstillsyn ibland även har andra uppgifter är därför helt naturligt.

Avsnitt 4.3.4 Särredovisning av dammsäkerhet

Se synpunkter på avsnitt 5.1.3

Avsnitt 5.1.2 Tillsynen

Länsstyrelsen anser att dammsäkerhetstillsynen fortfarande är under uppbyggnad, men att den har utvecklats mycket sedan klassificeringen genomfördes för bara några år sedan. Tillsynskompetens, samverkansformer och metodik tar tid att bygga upp och att implementera. Det är därför för tidigt att redan nu utvärdera och föreslå omfattande förändringar, exempelvis centralisering av dammsäkerhetstillsyn.

Svenska kraftnät gör bedömningen att dammsäkerhetstillsynen inte har skärpts i den omfattning som krävs för att uppfylla syftet med den nya regleringen. Det framgår dock inte tydligt vad de anser fattas för att dammsäkerhetstillsynen skulle vara att anse som tillräcklig. Länsstyrelsen anser att detta vore bra att förtydliga och precisera, för att hjälpa och vägleda länsstyrelserna till bättre måluppfyllelse, innan frågor om överlåtelse och koncentration utreds.

Omfattande förändringar eller tillägg till dammsäkerhetsarbetet under 2022 är inte möjlig eftersom årets verksamhet redan är planerad och tidsatt.

Avsnitt 5.1.3 Schablonavgifter för dammsäkerhetstillsyn

Länsstyrelsen delar Svenska kraftnäts bedömning att tillsynsavgifterna är av relevant storlek.

Länsstyrelsen delar inte Svenska kraftnäts bedömning att dammsäkerhet bör utgöra ett eget sakområde för att länsstyrelsernas redovisning och rapportering av intäkter och verksamhetskostnader ska kunna ske. En genomlysning av om tillsynen har skärpts i tillräcklig omfattning kräver inte att dammsäkerhet utgör ett eget sakområde. Se även synpunkter på bilaga 2 och 4.

Avsnitt 5.2 Förslag på författningsändringar och uppdrag

Regeringsuppdrag till Svenska kraftnät att utföra med bistånd av länsstyrelserna

Länsstyrelsen konstaterar att regeringen redan har gett Svenska kraftnät det föreslagna uppdraget utan att invänta remissinstansernas synpunkter. Synpunkter i frågan lämnas trots detta.

Länsstyrelsen har inga synpunkter på att Svenska kraftnät utreder behovet av dammsäkerhetskompetens eller övergripande arbetssätt för samordning av tillsynen. Länsstyrelsen avstyrker däremot att Svenska kraftnät ska utreda frågan om överlåtelse av dammsäkerhetstillsyn mellan länsstyrelser. Möjlighet att överlåta tillsyn mellan länsstyrelser finns redan idag. Om och när detta ska ske måste dock beslutas av respektive berörda länsstyrelser enligt vad som anges nedan.

Överlåtelse av tillsynsobjekt till andra län kräver stor eftertanke och analys av många aspekter innan den genomförs. Länsstyrelsen i Uppsala län har erfarenhet av såväl tillsyn som domstolsprövning av objekt i andra län.

Erfarenheten visar att överlåtelse kan vara bra när en anläggning har anläggningsdelar som ligger på olika sidor om länsgränsen. Detta gör att hela anläggningen kan hanteras av samma tillsynsmyndighet i ett geografiskt område som är känt.

Överlåtelse eller centralisering kan även vara lämpligt vid objekt som hanteras sällan och där objektet inte kräver områdeskunnsedom, samverkan med övriga delar av myndigheten eller bedömningar ur flera olika aspekter. Överlåtelse av mer komplicerade tillsynsobjekt som helt ligger i andra län är däremot svårare. Det finns såväl administrativa som praktiska svårigheter med att utöva tillsyn på objekt i andra län.

Dammanläggningar är ofta komplicerade och kräver tillsyn och avvägningar från många olika aspekter med flera inblandade kompetenser hos länsstyrelsen (och ibland även flera olika myndigheter) i frågor rörande exempelvis dammsäkerhet, miljö, lagen om skydd mot olyckor, beredskapsplanering, kemikaliehantering mm. Vid tillsyn av dammanläggningar krävs ofta lokalkunnsedom, kunnsedom om vattensystem, skadeobjekt och aktuella projekt och planläggningsfrågor i kommuner upp- och nedströms anläggningar. Sådan kunnsedom saknas vid tillsyn i andra län. Kommande omprövningar enligt den nationella planen kräver dessutom omfattande samverkan i en mängd frågor, varav dammsäkerhet är en. Länsstyrelsen har även ett regionalt områdesansvar inom krishantering som kräver kunskap om dammanläggningar placerade i dammsäkerhetsklass. Överlåtelse av en enskild fråga (dammsäkerhet) till ett annat län riskerar därför att försvåra samverkan och tillsynen i en mängd andra frågor. Detta riskerar att skapa en försämrad helhetssyn, kunskapsluckor, otydlighet, stuprörseffekter och merarbete. Syftet och den tänkta vinsten med överlåtelse av dammsäkerhetstillsyn måste därför noggrant vägas mot de risker och andra konsekvenser som överlåtelsen medför. En sådan bedömning krävs för varje enskilt objekt där överlåtelse övervägs. Dessa bedömningar görs bäst i samverkan mellan berörda länsstyrelser.

Som framgår ovan är frågan om koncentration och överlåtelse av dammsäkerhetstillsyn mycket mångsidig och komplex. Länsstyrelsen anser därför att eventuella frågor om koncentration av tillsyn alltid bör utredas av oberoende part, exempelvis en särskild utredare. Länsstyrelsen ställer sig därmed tveksam till att den föreslagna koncentrationsutredningen ska genomföras av en sektorsmyndighet som Svenska kraftnät. Det är mycket viktigt att länsstyrelserna har full insyn och möjlighet att påverka resultatet av uppdraget om det ändå ska genomföras.

Samordning av tillsyn kan ske i länsövergripande forum utan att tillsynen behöver överlåtas. Exempelvis samordnas just nu tillsynen av vissa stora bolags företagsövergripande rapport mellan de län där bolaget är aktiva. Samordning sker även genom regelbundna samverkansträffar mellan länsstyrelserna och Svenska kraftnät.

Överlåtelse av enskilda tillsynsobjekt (ex klassade dammanläggningar) medför att dammsäkerhetskompetens svårligen kan upprätthållas på den överlåtande länsstyrelsen. Eftersom dammsäkerhet inte bara är en tillsynsfråga vid redan klassade dammar riskerar detta att orsaka svårigheter för övrig planerad och händelsestyrd dammsäkerhetstillsyn.

Författningsändring i miljötillsynsförordningen

Se synpunkter på bilaga 3.

Författningsändring i FAPT

Se synpunkter på bilaga 4.

Författningsändring i förordning om dammsäkerhet

Se synpunkter på bilaga 5.

Regeringsuppdrag till Svenska kraftnät om kontrollstation

Länsstyrelsen har inga synpunkter på att en ny kontrollstation genomförs 2026 med föreslaget syfte. Fram till 2026 finns goda förutsättningar att tillsynen har utvecklats och gett önskvärda resultat.

Bilaga 2 "Förslag på ny VÄS-struktur..."

Länsstyrelsen i Örebro är värdlän för länsstyrelsernas gemensamma ekonomiadministration. Länsstyrelsen i Uppsala hänvisar därför till det svar som lämnas av Länsstyrelsen i Örebro i frågan om förändringar i VÄS-kodstrukturen.

Dammsäkerhet är inte en egen typ av vattenverksamhet, utan en del av vattenverksamheten vid en damm eller ett vattenkraftverk.

Länsstyrelsen anser att det är olämpligt att införa ett synsätt som skiljer ut dammsäkerheten från övrig tillsyn på samma anläggning. Det är också en av anledningarna till att Länsstyrelsen ofta inte anser att det är lämpligt att överlåta endast dammsäkerhetstillsyn på en anläggning till ett annat län.

Bilaga 3 "Författningsförslag avseende tillsynsprogram..."

Övergripande synpunkter

Den verksamhet som bedrivs vid dammar som är klassificerade i en dammsäkerhetsklass är komplex och kräver tillsyn och avvägningar från många olika aspekter med flera inblandade kompetenser hos länsstyrelsen (och ibland även flera olika myndigheter) i frågor rörande exempelvis dammsäkerhet, miljö, lagen om skydd mot olyckor, beredskapsplanering, kemikaliehantering mm. Frågorna är dessutom ofta sammankopplade och svåra eller olämpliga att hantera separat. Exempelvis har dammsäkerhetsåtgärder ofta en koppling till miljöfrågorna.

Länsstyrelsen tolkar Svenska kraftnäts synpunkter och författningsförslag som att endast dammsäkerhetsaspekterna ska omfattas av tillsynsprogrammet. Länsstyrelsen bedömer dock att de föreslagna ändringarna kan få en betydligt större omfattning än så.

Den komplexa verksamhet som bedrivs på de aktuella anläggningarna har vanligtvis koppling till vattenkraft, och omfattas ofta av en mängd tillstånd och villkor enligt miljöbalken och tidigare vattenrättslig lagstiftning. Villkoren har ofta koppling till hantering av vatten eller till skydd för miljön. Det finns sällan uttryckliga villkor kopplade direkt till dammsäkerhet. Detta väcker frågan om tillsynsprogrammets avgränsning och de föreslagna skrivningarna om ”*allvarlig brist*” i uppfyllandet av villkor och beslut som föreslås i 11 §. En avvikelse från en villkorad minimitappning till en naturfåra kan t.ex. vara en allvarlig brist ur miljöhänseende, men knappast ur dammsäkerhetsperspektiv. De föreslagna skrivningarna riskerar därför att alla typer av mer eller mindre allvarliga avvikelser från gällande villkor kan behöva hanteras inom tillsynsprogrammet, vilket inte bedöms vara syftet med förslaget. Länsstyrelsen bedömer att ett tillsynsprogram som omfattar alla delfrågor vid t.ex. ett vattenkraftverk blir oerhört komplicerat och administrativt betungande. Ett tillsynsprogram som enbart hanterar dammsäkerhetsfrågor är däremot rimligt och genomförbart. Detta behöver dock förtydligas i författningen för att inte orsaka framtida merarbete och otydligheter. Förslagsvis omformuleras 10 a § 4 p på ett sådant sätt så att den endast avser dammsäkerhetstillsynen och inte hela den verksamhet som bedrivs vid klassificerade dammanläggningar.

Föreslagna ändringar i 10a §

Förslaget tillstyrks under förutsättning att tillsynsprogrammet endast omfattar dammsäkerhet.

Länsstyrelsen har redan ett tillsynsprogram avseende dammsäkerhet. Detta underlättar genomförandet och överblickbarheten av arbetet utan att vara särskilt betungande administrativt.

Föreslagna ändringar i 10b §

Förslaget tillstyrks under förutsättning att tillsynsprogrammet endast omfattar dammsäkerhet.

Länsstyrelsen delar Svenska kraftnäts bedömningar gällande tiden mellan två tillsynsbesök eller möten.

Föreslagna ändringar i 11 §

Förslaget tillstyrks delvis under förutsättning att tillsynsprogrammet endast omfattar dammsäkerhet.

Det förefaller lite onödigt precist att i lagtext skriva ”tillsynsbesök och -möten”. Länsstyrelsen föreslår att lagtexten avgränsas till enbart begreppet ”tillsyn”, som kan antas omfatta både besök, möten och annan typ av kommunikation.

Länsstyrelsen anser att formuleringen bör kunna förenklas med samma innebörd. Skrivelsen ”...*de villkor som gäller för klassificerade dammar enligt dom eller ett beslut eller föreskrifter meddelade med stöd av 11 kap. 9 c § miljöbalken*” är onödigt komplicerad. Det bör räcka med att endast lägga till skrivningen om föreskrifter meddelade med stöd av 11 kap 9 c § miljöbalken. Se även vad som anges ovan under ”*Övergripande synpunkter*” gällande avgränsning av den verksamhet som tillsynsprogrammet är avsett att hantera.

Bilaga 4 ”Författningsförslag om redovisning av intäkter...”

Föreslagna ändringar i 10 kap 3 §

Förslaget tillstyrks.

Länsstyrelsen redovisar redan idag allt dammsäkerhetsarbete med koppling till klassificerade anläggningar på ett särskilt projekt. Även intäkterna från tillsynsavgifter tillförs detta projekt. Inom projektet sker redovisning redan idag på olika typer av underaktiviteter, i huvudsak enligt den indelning som Svenska kraftnät lämnat i *bilaga 2*. Redovisning av intäkter och kostnader blir därför mycket enkel och det finns av den anledningen inte något behov av att ändra VÄS-strukturen för att redovisning ska kunna ske på ett ändamålsenligt sätt.

Bilaga 5 ”Författningsförslag om helhetsbedömningar...”

Förslagen tillstyrks.

Länsstyrelsen delar de bedömningar som Svenska kraftnät gör i frågan. Förslaget innebär ökad flexibilitet avseende genomförande av helhetsbedömningar. De är även nödvändigt att resultatet redovisas till tillsynsmyndigheten.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Göran Enander med vattenhandläggare Daniel Melin som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Cecilia Magnusson, avdelningschef Lennart Nordvarg och enhetschef Urban Westerlind medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.